

אחסנת רכב מעצי הדר *

שיטות וחמרים

הרכב — ענפים מעוצים לכל ארכם, באורך של 10—20 ס"מ ובעובי של 3—5 מ"מ (בהתאם לזן), מהלבלוב האחרון (אביבי או קיצי), נלקחו ב-3 בפברואר 1974. הרכב נלקח מעצים מאושרים בחוות צריפין. להלן רשימת המינים והזנים, שמהם נלקח הרכב:

לימון — וילה פרנקה;

תפוז — וושינגטון נוצלרי, ואלנסיה;

מנדרינות — סטסומה נוצלרית, דנסי, מיכל;

אשכולית — מארש;

טנגור — טמפל.

הענפים הוכנסו לתוך שקיות פלסטיק רטובות והועברו לחדר קירור (15 מ"צ). למחרת הוסרו העלים, הענפים חוטאו בטבילה לזמן קצר (מספר שניות) בדקוניהל 0.5%, ולאחר הטבילה הם נפרשו על דפי נייר סופג בחדר מאוורר, עד להתייבשות תמיסת החיטוי. במצב זה הוכנסו הענפים לתוך שקיות פוליאטילן שקוף (עובי הפלסטיק — 0.1 מ"מ, לפי המלצת משתלת ניוקומב) והועברו לחדר קירור ב-15 מ"צ, בחושך, לשם אחסנה. במשך האחסנה נבדק מצב הרכב מדי שלושה שבועות. הענפים הבודדים הפגומים (שהשחימו) הורחקו רק בעת הבדיקה האחרונה, ב-8.4.74; באותו יום בו גם הורכב הרכב.

הרכבת עיניים מענפים בריאים לחלוטין נעשתה בשיטה של הרכבת קיסם (צ'יפ), על כנות חושש בנות שנה (שתי עיניים לכל כנה, לשם חיסכון בכנות), במשתלה של זאב לוריא בפרדס-חנה. סרטי ההרכבה הוסרו ב-5.5.74, ובדיקת קליטת העיניים נערכה ב-10.5.74, היינו — 32 יום לאחר ההרכבה.

אחסנת רכב בהדרים — אינה בגדר חידוש. היא נהוגה זה שנים במקומות שונים בעולם, לרבות קליפורניה (משתלת ניוקומב), אוסטרליה וספרד. אחד ממחברי מאמר זה (מ. מגן), בבי-קורו בספרד ב-1973 במסגרת הקונגרס הבין-לאומי של מגדלי הדורים, התרשם משיטת אחסנת הרכב שם ויזם את בדיקתה במגמה לבחון את התאמתה לתנאי הארץ.

המחשבה היתה נתונה ליתרונות העשויים לצ-מוח לנו מאחסנת רכב בקנה-מידה גדול. ראשית כול, הודות לה אפשר לקחת רכב במרוכז, בעונה המתאימה ביותר, בלי להתחשב במידת הביקוש באותה עת. שנית, אפשר לערוך לוח-זמנים נוח יותר להרכבה, ולהרכיב גם בעונה שבה קשה להשיג רכב מתאים, או שאינו מצוי במידה מספיקה. השתלן יוכל לעמוד בשינויים בלתי-צפויים הקשורים עם השגת כוח עבודה וכנות מתאימות, עם מזג-האוויר ועוד. האחסנה עשויה למנוע צורך בהעברת הרכב במקרה של מרחק ניכר בין המקור לבין המשתלה. היא אף תאפשר הקדמת ההרכבה בעמקים הפנימיים או בנגב, בזמן שבעמק החוף התחיל הלבלוב ואין חומר-ריבוי בנמצא.

כדי לבדוק את האפשרות של אחסנת רכב — ערכנו מספר ניסויים בזנים שונים. להלן נביא את התוצאות מהניסוי הראשון, שנערך בשנת תשל"ד.

* מפרסומי מינהל המחקר החקלאי, סידרה ה', 1974, מס' 1525.

טבלה 1: השתמרות ענפי רכב לאחר 63 ימי אחסנה ב-15 מ"צ ומידת היקלטות עיניים שנלקחו מרכב מאוחסן

ה ז ן	מקלות רכב		עיני רכב	
	אוחסנו	נמצאו פגומים	הורכבו	לא נקלטו % הקליטה
לימון וילה-פרנקה	36	0	122	13
תפוזים : ואלנסיה	45	0	154	9
וושינגטון	59	2	204	16
מנדרינות: דנסי	40	0	147	56
מיכל	40	0	153	23
סטסומה	23	0	112	7
אשכולית: מארש	45	0	149	16
טנגור: טמפל	46	12	144	8
סה"כ	334	14	1185	148
				ממוצע 87.5

תוצאות ודיון

מידת נגיעות הרכב לאחר 63 ימי אחסנה, וכן שיעורי היקלטות העיניים בהרכבה בכל אחד מה- זנים — מובאים בטבלה 1.

השתמרות הרכב באחסנה במשך 63 יום — היתה טובה למדי. נגיעות ניכרת היתה רק בזן טמפל, והסיבה לכך אינה ידועה לנו. התקופה שבה היה הרכב באחסנה — היתה קצרה מכפי שנהוג במש- תלות ידועות בחו"ל (שם — אף יותר מ-6 חדשים); יתכן שבאחסנה ממושכת יותר היו מתקבלות תוצ- אות פחות משביעות רצון. זאת נוכל לבדוק בעונה הבאה.

מידת היקלטותן של העיניים המורכבות — היתה רבה. קרוב ל-90%, בממוצע; רק בזן דנסי היא הגיעה ל-62% בלבד. ראוי לציין, שענפי הרכב שנלקחו מזן זה היו דקים, אך אין לומר בוודאות, שזו הסיבה לשיעור ההיקלטות המועט יחסית. בהסתכ- לות שנעשתה באוקטובר 1974 התברר, שהשתילים המורכבים בחומר שעבר אחסנה התפתחו באופן גורמלי, בדומה לשתילים מורכבים ברכב טרי.

בכוונתנו להרחיב את הניסויים ברכב מאוחסן. באה בחשבון בחינת השפעתם של מועדי לקיחת הרכב, מצב ענפי הרכב, מקור הרכב, שיטת החיטוי ועוד — על כושר ההשתמרות ועל מידת ההצלחה בהרכבה.

סיכום

מקלות רכב, שנלקחו מעצי הדר בתחילת פברואר 1974, אוחסנו בהצלחה במשך חדשיים, בטמפרטורה של 15 מ"צ, לאחר חיטוי בדקוניל 0.5%. שיעור הנגיעות של הרכב באחסנה — הגיע ל-4% בלבד, בממוצע לשמונת הזנים שנב- דקו. עיניים שנלקחו מרכב שאוחסן והורכבו בשיטת הקיסם על כנות זריע של חושחש — נקלטו בשיעור של 87.5%, בממוצע.

א. סלומון

מינהל המחקר החקלאי

מ. מגן

שה"מ, משרד החקלאות

SUMMARY

Cold Storage of Citrus Budwood

E. Salomon^{*} and M. Magen^{**}

The season of grafting rootstocks in a citrus nursery can be extended by using resting buds during the spring (when the buds sprout naturally). This can be achieved by holding budwood in cold storage during the winter.

Budwood taken on Feb. 3, 1974, from mature trees of different citrus species and varieties was disinfected with 0.5% Daconil solution and stored at 15°C. After 63 days of storage, 96% of the budwood cuttings remained healthy (average of eight varieties tested). Bud grafting on April 8, 1974 (by the "chip" method) on sour orange seedling rootstocks gave an average of 87.5% bud take; the lowest percentage (62%) was obtained with Dancy mandarin.

* Div. of Citriculture, The Volcani Center, Agricultural Research Organization, Rishon Le Ziyon.

** Ministry of Agriculture, Extension Service, Ra'anana Regional Office.